

non diceret Pilatus: Est autem consuetudo vobis.

CAPVT DECIMVMNONVM.

Christus à Pilato flagellatus, & coronatus, ad crucifigendum à Iudæis acclamatur, à Pilato morti adiudicatur, ad locum supplicij crucem portat, in qua inter duos latrones suspenditur: diuisis à militibus vestimentis, matrem Ioanni, & Ioannem

matri commendat, aceto potatus,

spiritum emittit, à cruce aperto

latere depositus, à Ioseph

& Nicodemo cum

honore sepultus.

Tunc ergo apertis rediit Pilatus Iesum, & flagellauit. Et milites plectentes coronam de spinis, imposerunt capiti eius, & veste purpurea circumdederunt eum, & veniebant ad eum, & dicebant: Aue Rex Iudæorum: & dabant ei alapas. Exiuit iterum Pilatus foras, & dixit eis: Ecce adduco vobis eum foras, ut cognoscatis quia nullam inuenio in eo causam. Exiuit ergo Iesus portans spineam coronam, & purpureum vestimentum. Et dicit eis: Ecce homo. Cum ergo vidissent eum pontifices & ministri, clamabant, dicentes: Crucifige, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Accipite eum vos, & crucifigite: ego enim non inuenio in eo causam.

† Matth.

27. d.

Mar. 15. b.

Luc. 23. a.

Moris erat præsidum Romanorum, vt plures dicunt, priusquam mortis supplicio aliquem damnarent, flagris cedere. At nescio an ob eam causam flagellant Christum Pilatus, quem in omnibus interrogationibus reperit innocentem, an vt Iudæorum parum per temperaret iram, ac quoquo modo mitigaret, vt dicit Theophylactus post Chrysostomum, qui mitem illum faciunt, sed mollè iudicem. Qui cum iniuste flagellasset eum, et si inuitus, eum abire liberum sinere debebat, potius quam Iudæorum voluntati flagellatum, illudum, & spinis coronatum tradere crucifigendum.

Responderunt ei Iudæi: Nos legem habemus, & secundum legem debet mori, quia filium Dei se fecit. Cum ergo auisset Pilatus hunc sermonem, magis timuit. † Et ingressus est

† Matth.

27. b.

est

Marc. 15. a
Luc. 23. a. *est pratorium uerum, et dixit ad Iesum: Vnde es tu? Iesus
autem responsum non dedit ei. Dicit ergo ei Pilatus: Mihi
non loqueris? Nescis quia potestatem habeo crucifigere te, et
127. q. 1. c. potestatem habeo dimittere te? Respondit Iesus: Non ha-
beres potestatem aduersum me ullam, nisi tibi datum esset
Quid cul- patur. desuper. † Propterea qui me tradidit tibi, maius peccatum
22. q. 1. ca. Monette habet. Et exinde querebat Pilatus dimittere eum.*

† De pec-
nit. dist.
7. cap.
Pericu-
loſe

Nouum crimen CHRISTO intentant, ad eius con-
demnationem, legis suae praesidio videntes, quae Leui. 24.
dicit: Qui blasphemauerit nomen Domini, morte mori-
ariatur. Christus enim si pura fuisset creatura, verè blas-
phemasset, naturalem se Dei filium faciens, patremque
suum dicens esse Deum. Ad huius ergo criminis intenti-
onem timuit Pilatus, non nihil numen reueritus, si blas-
phematorem eius indemnatum sineret, cum Iudaei ad
mortem peterent, quem Dei filium esse ex operibus no-
uerant. Itaque Iesum interrogat, unde nam esset. Cui,
quia non ex pietate, ac dignoscenda veritate, sed metu
interrogabat, non respondet, quia nihil etiam profuisset.
Vnde minas intentanti sibi Pilato respondet Christus,
nihil se eum timere, qui nihil in se iuris haberet, nisi cœ-
litus à patre permittente datum esset. Quapropter absol-
ui eum nitente Pilato, nouum semper calumniantur Iu-
dæi inuenire crimen, quod mouere posset Iudicem.
Iudæi autem clamabant, dicentes: Si hunc dimittis, non es
amicus Cæsaris. Omnis enim qui se regem facit, contradicit
Cæsari. Pilatus autem cum audisset hos sermones, adduxit
foras Iesum: et sedit pro tribunali in loco qui dicitur Lito-
strotos, Hebraicè autem Gabbatha.

Cumque Iudæi viderent nihil se profecisse per diui-
nae blasphemiae accusationem, læsæ maiestatis crimen
obijciunt, quod plus mouere Pilatum sperarent: nempe
quod contra Cæsaris auctoritatem seditione regnum Iu-
dæorum affectauerit. Quorum importunitate, ac magis
offendendi Cæsaris metu victus Pilatus, Iesum illis tradi-
dit crucifigendum: cum prius pro tribunali sedisset in
loco, qui Græcè dicitur λιθὸς τρωῖος, ἀπὸ τῶν λίθων, id
est, lapidibus, καὶ τὸ στήρωμα, id est, sterno, quod locus
ille

ille lapidibus esset constratus, qui Hebraicè dicitur **גַּבְבַּתָּה** Gabbatha, quæ vox significat locum eminentè. *Erat autem parasceue Paschæ hora quasi sexta. Et dicit Iudæis: Ecce rex vester. Illi autè clamabant: Tolle, tolle, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Regem vestrū crucifigam? Responderunt pontifices: Non habemus regem, nisi Casarem. Tunc ergo tradidit eis illum vt crucifigeretur.*

Parasceue dictio Græca, nam παρασκευή præparationem significat. Et sic appellabatur dies præcedēs magnū sabbatum Paschæ, quæ est apud nos dies Veneris, quòd ea die se præparabant Iudæi ad edendum Pascha. Quòd autè Ioannes ait, erat hora quasi sexta, & Marcus, erat hora tertia, & crucifixerunt eum, videntur non nihil pugna re. Pro quo intelligèdum est, Iudæis primam horam incøpissè ab ortu Solis, atque ita cùm tunc esset æquinoctium, Sol oriebatur hora sexta, propterea prima hora erat inter sextam & septimam nostram, tertia verò circiter nonam, & sexta circa meridiem, nona verò circiter horam tertiam pomeridianam, declinante iam Sole ad vesperam. Mane ergo cùm adduxerunt Iesum in prætorium ad Pilatum, erat hora prima more Iudæorum, & sexta more nostro. Itaque ab aduentu Christi in prætorium, vsque ad crucifixionem, penè sex horæ secundum Ioánem fluxissent, secundum Marcum vero tres. Quos ita concordat Victor. quòd Dominus Iesus hora media inter tertiam & sextam crucifixus est: & quia extrema sunt nominata, & medium sæpius nomen sortitur extremorum, ideo dicit Marcus hora tertia, & Ioannes hora sexta, non simpliciter, sed cum determinatione, quasi sexta. Aliter còcordat August. Hora tertia crucifixus est Dominus Iesus linguis Iudæorum, & sexta manibus militū. Non malè igitur dicit Ioannes, quòd cùm Pilatus tradidit Iesum Iudæis vt crucifigeretur, erat hora quasi sexta, circiter meridiem videlicet. Nec obstat, quòd Marcus longè antequam faciat mentionem horæ tertiæ, dicit de Pilato, quòd tradidit Iesum vt crucifigeretur, quia hoc dicit Chrysostomus & Theophylactus. Nequaquam tunc eum planè tradidit illis: nam ab vxore admonitus, nihil sibi esse cum iusto Iesu, post illud tempus videlicet,

delicet, quo Marcus ait, tradidit vt crucifigeretur. Post impositam illi spineam coronam, & indutam purpuream vestem, sic affectum illum populo produxit Pilatus, multis de eo cum Iudæis disputans: rursusq; in prætorium reduxit, deq; liberando eum contendit. Itaque cum importunitate ac metu Cæsaris victus pro tribunali sedisset, poterat esse quasi sexta, id est, circiter meridiè. Nec obstat quod Lucas dicit: Paulò antequam Christus exirallier, erat autem ferè hora sexta: quod pauciori tempore pependisse Christus in cruce videretur, quàm quo fieri potuerint ea quæ interim facta narrantur ab Euangelistis. Nam cum hora tertia Iudæorù, vt dixi, tres nostras contineat, inter illud autem de quo Ioannes, & illud de quo Lucas dicit, intercedere potuit quasi vna hora. Dicimus enim instare duodecimam, quando bona pars vndecimæ transijt.

† Matth.
27. d.
Marc. 15. e
Luc. 23. d.

† Susceperunt autem Iesum, & eduxerunt. Et baiulans sibi crucem, exiit in eum qui dicitur Caluarie locum, Hebraicè autem Golgotha: vbi crucifixerunt eum, & cum eo alios duos hinc & hinc, medium autem Iesum. Scripsit autem & titulum Pilatus, & posuit super crucem. Erat autem scriptum: Iesus Nazarenus Rex Iudæorum. Hunc ergo titulum multi Iudæorum legerunt, quia prope ciuitatem erat locus, vbi crucifixus est Iesus. Et erat scriptum Hebraicè, Græcè, & Latinè. Dicebant ergo Pilato pontifices Iudæorum: Noli scribere rex Iudæorum, sed quia ipse dixit: Rex sum Iudæorum. Respondit Pilatus: Quod scripsi, scripsi.

Cum dicitur, eduxerunt, Græca, duxerunt, ἐξήγαγον, id est, abduxerunt. Est autem ἀνάγειν, aliquando ad supplicium rapere, siue ad pœnam abducere: quod magis hoc loco quadrabat. Educitur itaque Christus tanquam blasphemus extra castra moriturus, vti ille de quo Leuiti. 24. qui collegerat ligna sabbato: & educitur ad Occidentalem partem vrbs, à facie Pilati, qui eum ad talem damnauerat pœnam. Et contra morem baiulabat crucem suam, in grauius tormentum, vt maiora pateretur, & citius deficeret. Cumq; venissent ad locum supplicij, exuerunt eum vestimentis suis, vti nudus Adam fuerat crea-

tus: sed quia peccatum verecundum reddiderat, nuditatem Christo esse opprobrium tanquam peccatori studuerunt. Opprobrium quidem à genere mortis passus est, quia cruci affixus: de quo dicitur. † Maledictus qui pendet in ligno. A loco, qui pro malefactoribus deputatus erat. A societate, quia inter duos latrones, vt verum habeat illud: Et cum iniquis reputatus est. A ministris, quia gentibus & idololatriis. Et ab impietate, qui in conspectu matris piæ, & multorum amicorum. Insuper titulum cruci apponi voluit tanquam ridiculum, nisi velis ipsum vt Caiapham prophetaſſe, & verum scripſiſſe: vnde August. Auelli à corde Pilati non potuit Christum esse regem Iudæorum, tanquam hoc in eius corde ipsa veritas fixerit: quanquam ipsum flagellari, coronari, & rideri à militibus, vt Iudæos mitigaret, permiserit.

† Deute.
21. d.

Milites ergo cum crucifixissent eum, acceperunt vestimenta eius, & fecerunt quatuor partes, unicuique militi partem, & tunicam. Erat autem tunica inconsutilis, desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad inuicem: Non scindamus eam, sed fortiamur de illa cuius sit, vt scriptura impleretur, dicens: † Partiti sunt vestimenta mea sibi, & super vestem meam miserunt sortem. Et milites quidem hæc fecerunt.

† Psa. 21. c.
Mat. 27. d.
Mar. 15. b.
Luc. 23. c.

Vestimenta Christi, non latronum partiti sunt sibi milites in conspectu Domini in ludibrium, in his sane subsannantes, quasi regia essent vestimenta: vt prophetia Dauidis impleretur: Partiti sunt vestimenta mea sibi, & super vestem meam miserunt sortem. Tria autem serunt habuisse Christum vestimenta, quorum duo sibi milites diuiserunt in partes, vestem autem inconsutilem, à matre, vt inquit, illi contextam, sorte diuiserunt, vt nihil eorum, tam corporis, quam bonorum, quæ Christus possidebat, maneret iniurijs non affectum.

Stabant autem iuxta crucem Iesu mater eius, & soror matris eius, Maria Cleophae, & Maria Magdalene. Cum vidisset ergo Iesus matrem, & discipulum stantem, quem diligebat, dicit matri suæ: Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo: Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in suam.

X x

Mulieres

Mulieres Christum ad supplicij locum secutæ, cùm crucifigeretur, eminus aspiciebant, ipsi autem crucifixo recedentibus turbis appropinquauerunt. Eas cominus contemplatus Christus, matrem iuxta crucem astantem videt, quam Ioanni discipulo commendat custodendam: quam ille atq; suam accepit, Græcè est, *ἡς τὰ ἰδία*, id est, ad sua, ac sibi propria. At mihi interpret non malè vertisse videtur, in suam. Id enim significat, vt interpretatur, in suum ius. Itaq; cùm Christus dixisset discipulo: Ecce mater tua: rectè mihi vertisse videtur interpret, accepit eam in suam matrem. Ac fortassis pro *τὰ ἰδία*, legit *τὴν ἰδίαν*: sed hæc Græca, *ἡς τὰ ἰδία*, significare possunt in suas ædes, & secum, siue in suam curam.

Postea sciens Iesus quia omnia consummata sunt, vt consummaretur scriptura, dicit: Sitio. Vas ergo erat positum aceto plenum. † Illi autem spongiam plenam aceto hyssopo circumponentes, obtulerunt ori eius.

† Psa. 68. e.
Matt. 27. f.
Mar. 15. f.
Luc. 23. e.

Quoniam non dubium, præ vehementissima suppliciorum immanitate, & à vespera in meridiè ieiunio, calefactis & siccis faucibus vehementer Christus sitiret, nostram tamen salutem, & Iudæorum cōuersionem, quam potum aliquem potius sitiebat. De corona, clauis, & cruce silet, sitim expetit, sed magis animarum salutem, quam corporis sui cruciatum quæritur. Obtulerunt autem illi spongiam plenam aceto. Spongia enim animal est in mari degens, & rupibus adherens, siccatur, & si aqua immergatur, multam bibit, quam, si prematur, emittit. Immersa igitur spongia aceto bibit quantum potuit, quam hyssopo circumligantes arundini, obtulerunt ori Christi, vt qui in omnibus membris passus fuisset, in ore & lingua demum pateretur. Pro circumponentes hyssopo, Græcè est *περιβέβηται*, id est, circumdantes, vel circumligantes spongiam, non ligno, sed herba hyssopi, quæ flexibilis, & ligaturæ apta est.

Cùm ergo accepisset Iesus acetum, dixit: Consummatum est. Et in limato capite tradidit spiritum. Iudæi ergo, quoniam parasceue erat, vt non remanerent in cruce corpora sabbato, (erat enim magnus dies ille sabbati) rogauerunt Pilatū,

ut frangerentur eorum crura, & tollerentur.

Contummatum est, id est, iam actū est de me, ne quidem vltima mihi mensa deest: iam accepere finem, quæ de meis afflictionibus propheta prædixerant. Consummatis itaque figuris & scripturis in testimonium, consummantur in effectum, quibus consummatis, inclinato capite tradidit patri spiritum, qui primò dedit illum. Vnde Augustin. Tradidit spiritum, tanquam qui potestatem habebat ponendi eum, & iterum sumendi. Neque Iudæis sufficiebat vniuersam pœnarum intulisse afflictionem, nisi etiam in mortuum fauissent, vt si quid residui esset sanguinis, exprimerent, & extraherent, in passionis tamen effectum, quod non intendebant. Ex eius enim lateris apertione fluxit sanguis & aqua, ex quibus efficaciam habent Sacramenta. Latronum verò, quia adhuc viuerent, cruxa fregerunt, vt citius morerentur, & deponerentur propter sequens sabbatum, ne scilicet die sequenti confluentibus ad magnum festum innumeris penè turbis, verentes Iudæi, ne vsque in diem illum viuerent latrones, ac fortè Christi innocentiam testarentur, sicut pius latro iam dudum testatus fuerat. vnde subdit:

† Ad Iesum autem cum venissent, vt viderunt eum iam mortuum, non fregerunt eius crura, sed vnus militum lancea latus eius aperuit, † & cōtinud exiuit sanguis & aqua. Et qui vidit, testimonium perhibuit, & verum est testimonium eius. Et ille scit quia vera dicit, vt & vos credatis.

† De summa trini. in clemē. cap. 1.

Sanguis & aqua, quæ de Christi latere exeunt, indicant nos merito passionis eius & crucis per aquam regenerationis & baptismi saluatum iri. Duobus enim hic opus est, vt & Christi sanguinem pro nobis sufficiēter, & si volumus, efficaciter, effusum credamus. Deinde aqua regenerationis & baptismi tingamur.

† De celebr. missæ. cap. In quadā.

Facta sunt enim hæc, vt scriptura impleveretur: † Os non comminuetis ex eo. Et iterum alia scriptura: † Videbunt in quem transfixerunt.

† Ex. 12. g Num. 9. b † Zacha.

Locus prior Exodi 12. est, & Num. 9. Nec os illius confringetis. Quod quidem de agno Paschali, qui quidem typus erat veri agni Christi, dictum est. Atq; id in

Christo sequens locus: Videbunt in quem transfixerūt: qui quidem propheticè à Zacharia de Christo dictus est. Quod Hebraicè sic habetur: Aspicient in me quem transfixerunt. Vbi & diuinitas Christi, & humanitas manifestatur.

† Matth. 27. g. Mar. 15. g. Luc. 23. g. † Ioā. 3. a. † Post hæc autem rogauit Pilatum Ioseph ab Arimathea (eo quoddam esset discipulus Iesu, occultus autem propter metum Iudeorum) ut tolleret corpus Iesu. Et permisit Pilatus. Venit ergo, & tulit corpus Iesu. Venit autem & Nicodemus, qui uenerat ad Iesum nocte primū, ferens mixturam myrrhe & aloes quasi libras centum. Acceperunt autem corpus Iesu, & ligauerunt illud linteis cum aromatibus, sicut mos est Iudeis sepelire. Erat autem in loco ubi crucifixus est, hortus, & in horto monumentum nouum, in quo nondum quisquam positus fuerat. Ibi ergo propter parasceuen Iudeorum, quia iuxta erat monumentum, posuerunt Iesum.

Ioseph autem cum decurio & vir nobilis consularis esset, ut apud Lucam dictum est, ne Synagoga pelleretur, occultus erat, & tamē uerus Christi discipulus: ideo audens petit à Pilato corpus Iesu. Quod concessum ei deposuit à cruce, cum Nicodemo conditum in sepulchrum suum sepeliuit: sed absque Christi discipulis, ne si sepeliuissent, arguerentur abstulisse. De qua sepultura amplius in cæteris Euangelistis dictum est.

CAPVT VIGESIMVM.

Maria Magdalene rediens à monumēto, discipulis nuntiabat lapidem à monumento sublatum, ad quod uidentū currentes, inuenerunt sicut à Magdalena dictum fuerat:

huc Magdalena rediens, illum agnoscit, qui & discipulis absente Thoma, & post octo dies præsentē apparuit, potestatem dimittendi & retinendi peccata contulit, & se palpandum præbuit.

† Matth. 28. a. Mar. 16. a. Luc. 24. a.

V† Na autem sabbati Maria Magdalene uenit mane, cum adhuc tenebræ essent, ad monumentum: & uidi lapidem sublatum à monumēto. Cucurrit ergo, & uenit ad Symonem Petrum, & ad alium discipulum, quem amabat Iesus. Et dicit illis: Tulerunt